KULTUR

4xColumbus: Häftigt och läckert

Nya informativa och vackra bilderböcker om upptäckaren och hans grymma samtid

BOK

John Stewart Collis: Christofer Columbus (Christopher Columbus). Översättning: Birgitta Dalgren. 224 s. N&K. Ca 250:–
Michel Lequenne: Christofer Columbus – upptäckaren och äventyraren (Christophe Colombe, amiral de la mer Océane). Översättning: Marie Jörgensen. 160 s. Berghs/En värld av vetande-serien. Ca 142:–
Lorenzo Camussos: Christofer Columbus (Colombo). Översättning: Catarina Hiort af Ornäs. 80 s. Ca 122:–
Franco Cardini: Europa 1492. Den gamla världen för femhundra år sedan (Europa 1492. Ritratto di un continente cinquecento anni fa). Översättning: Thomas Grundeberg och Eva Trägårdh. Bearbetning och fackgranskning: Michael Nordberg. 236 s. Wiken. Ca 322:–

Columbus upptäcker Amerika den 12 oktober 1492, en händelse som blir inledningen till ett gigantiskt folkmord på den nya världens indianer och deras kultur. Foto: SVENSKT PRESSFOTO

● Det haussade Columbusjubileumsåret är över. Tack och lov, kanske man kunde inskjuta. Inte för att det är otrevligt med historiska jubileer av olika slag, utan för att de ofta får en slagsida åt det pompöst retoriska och ytliga.

Konservativa festivitetsarrangörer i Spanien och Latinamerika trodde att Columbusåret skulle bli en klang- och jubelfest utan like, där "upptäckten" och erövrandet av den nya världen utan gensägelse kunde framställas som ett stort steg framåt för mänskligheten. Nu blev det inte så. Jubileet förändrade snarare allt från författare till indianska medborgarrättsorganisationer att på nytt ta upp en intensiv diskussion om vad 1492 kommit att kosta de människor som "upptäcktes".

Ty detta är markerar som bekant inledningen till ett gigantiskt folkmord på den nya världens indianer och deras kultur. Och inte bara på dem utan i förlängningen också på de nästa i tur – de svarta slavarna, som importerades när indianerna dukat under, och som framför allt under slavtransporterna på fartyg omkom i massor under obeskrivliga lidanden.

YTTERLIGARE ETT folkmord kan sägas ha sin begynnelse 1492: det på judarna. När Granada, det sista iberisk-muslimska kungariket, fallit i januari var reconquistan fullbordad och blott två månader senare undertecknade Ferdinand och Isabella det ediktsom föranstaltade om judarnas utdrivning ur Spanien. Vägen mot förintelsen 450 år senare var anträdd. Några månader senare var Amerika "upptäckt" och det katolska kungaparet såg i all blygsamhet denna utvidgning av sitt rike som ett tacksamhetens tecken från Gud för att man jagat ut de ogudaktiga ur Spanien.

Diskussionen om förhållandet mellan latinamerikanernas olika arv – det indianska, det afrikanska och det europeiska – är ingen ny företeelse: i kontinentens moderna litteratur är den allestädes närvarande i gestaltad form. Men i jubileumslitteraturen som vräkts ut på marknaden under året förekommer den ytterst sparsamt. Till största delen består denna litteratur av kaffebordsböcker med glansigt papper och vackra bilder, ungefär av det ytliga slag som vållde in under året förut, då det som bekant var Mozartjubileum.

Vad jag framför allt har saknat – både på svenska och på andra språk – är litteratur som inriktar sig på att sätta in Columbus och hans gärning, ambitioner och (det man känner till om den) personlighet i ett socialt perspektiv och ett mentalitetsperspektiv. Som det nu är upprepar de flesta böckerna bara varandra och lägger föga nytt till den traditionella Columbusbilden.

I VÅRT LILLA LAND har det självfallet varit betydligt magrare, och den Columbusbok som blivit mest läst är väl Herman Lindqvists, vilken emellertid snarast är en gammal matinépiratfilm inom pärmar. Det har emellertid utkommit en del annat tänkvärt för den som vill fördjupa sina kunskaper om CC och hans epok.

Men visst är det roligt med bilderböcker för oss som har barnasinnet kvar. Och samtida kartor och porträtt säger mycket om epokens självmedvetande och om hur man såg på världen och dess geografi. *Lorenzo Camussos Christopher Columbus* är en vacker bilderbok som snyggt och pedagogiskt uppställt ger läsaren vackra bilder och en hel del god information av det lättsmälta slaget. En utmärkt present till ungdomar med förhoppningsvis ny nyväckt historicintresse.

En riktigt häftig bilderbok för alla som älskar stora, tjocka kaffebordsböcker är *Franco Cardinis Europa 1492* – ett ambitiöst försök att täcka in epokens hela historia och inte minst kulturhistorien, från gatans gycklare till de främsta målarna. Med sin briljant formgivna struktur och överskådliga presentation ger detta verk den intresserade en fantasieggande exposé över snart sagt det mesta om man vill förstå den värld i vilken Columbus faktiskt verkade och som förmade den mentalitet och den ideologi som drev honom till sina dåd. Detta till det facila priset av 322:–. Michael Nordbergs fackgranskning är en garanti för vederhäftighet och kvalitet.

EN BILDERBOK i mindre format men en mycket läcker sådan är *Michel Lequennes Christofer Columbus – upptäckaren och äventyraren* i Berghs förnämliga En värld av vetande-serie, vars vackra volymer om det mesta under stjärnorna borde införlivas med klassbiblioteken, om sådana längre existerar. Lequenne – en av samtidens främsta Columbusexperter – ger vettig information i pocketformat. Intressant är att han ägnar ett avsnitt åt indianska röster, alltså tillhöriga representanter för de människor som har all anledning att undvika femhundraårsjubileet. Kapitlet bär den synnerligen adekvata rubriken "Med bakterier, virus och eldvapen erövrades indianernas land". Här får vi fylliga citat ur djupt rörande och profetiska texter vilka alla vittnar om det ekologiska samspel med naturen som indianerna levde i, innan de vita roffarna och förödarna anlände.

Den intressantaste Columbusboken detta år är ändå den engelske populärhistorikern och biografen *John Stewart Collis* – han lär ha skrivit en bok om Strindberg – *Christofer Columbus – amiral över världshavet*. Den utkom 1976 och bygger på läsning av tryckt material men har spännande infallsvinklar för den som redan till leda inhämtat alla ständigt upprepade data om Columbus och hans resor. Collis gör nämligen ett ambitiöst och nödvändigt försök att sätta in Columbus mentalitet och psykologi i den världsbild och i det tänkande som då var rådande. Författaren tar fasta på den egenartade idémiljö som Columbus och hans samtid verkade i. Som exempel anför han inte minst kartorna.

Kunskapen om den förbluffande moderna kosmografi som antikens vetenskapsmän utarbetat hade av olika skäl – däribland medvetet religiöst-ideologiska – fallit i glömska. Kartor och geografisk vetenskap var oftast rena fnosket. Man ägnade sig med förkärlek åt att fastställa var Edens lustgård legat eller var Noaks ark strandat. Kyrkan vakade.

MEN ÄR VI MODERNA människor de rätta att moralisera? Tänk på all den lyxenkoism som frodats under vårt århundrade! Av geografiska världsbilder från medeltid fram till Columbus kunde man egentligen inte bli förvånad över någonting, konstaterar Collis – ty de byggde mer på föreställningar, ideologi och fantasi än på empirisk forskning. Inte heller Columbus skilde på myt och verklighet. Där det fanns ett tomrum på kartan (sådana fanns det av lättförklarliga skäl gott om) ritade man dit något monster eller någon fasansfull malström. Kartorna var lika mycket konstverk som praktiska hjälpmedel. Detta ändå i en tid då portugiserna seglade på Afrika och långt tid hade gått sedan Marco Polo seglat hem från Kina och faktiskt redan upptäckt sjövägen till Indien.

Men han ritade ingen karta. I stället tryfferade han sina berättelser med fantastiska historier om sällsamma ting. Trodde han själv på allt han sade? Och hur kunde Columbus, i en tid med avancerade sjöfärder och där kompassen var uppfunnen, blint tro på den fantasifulle franske kardinalen Pierre d'Aillys Imago Mundi och Cosmographia, där de mest besynnerliga föreställningar om världen odlades? Den gode kardinalen ansåg likasom Seneca och Aristoteles att Indien låg i omedelbar närhet av Spanien och det ville även Columbus gärna tro.

Kardinalen skiljer i sina skrifter lika litet som någon annan det fabulösa, bestiarernas mystiska värld, från det faktiska. Människor tror ännu på underverk. Kosmografin var enormt vag, konstaterar Collis. Utan att blinka hämtar Columbus uppgifter från d'Ailly: på ett par dagar med god vind når man Indien från Spanien. Collis undrar hur Columbus i ett sådant medeltida kosmografiskt mörker kunde finna någon ljusglimt över huvud taget. Ändå är det bara en relativt kort tid fram till den vetenskapliga revolutionen.

ATT FULLSTÄNDIGT sätta sig in i denna epoks och dess människors tankevärldar och mentaliteter låter sig nu inte göras. Det är ändå fascinerande att försöka föreställa sig de drivkrafter som präglade gestalter som stod mellan fantasins och mytens relativitet och de nya vetenskapernas krav på en fastställbar verklighet. Kanske hade dessa människor ändå en inre sanning, en mytens, som gått förlorad för oss i upplysningens kalla tidevarv?

MATS GELLERFELT

Monica Zetterlund

Håkomster ur ett dåligt minne.

HÅGKOMSTER UR ETT DÅLIGT MINNE är en på en gång rolig, öppenhjärtig, allvarlig, slagfärdig och generös bok av en av vår tids allra största och mest mångsidiga svenska artister.

Ord. Pris: 252:-
Sign. exemplar 198:-

Välkomna till
VASASTANS BOKHANDEL
Odengatan 75, 113 22 Stockholm
Tel: 08-32 45 65

Var god sänd mig ... ex av Håkomster ur ett dåligt minne. 198:- Porto tillkommer
namn
adress
postadress
SvD 14/1

Borgerlig rädsla för kulturvänstern

● Lars Lönnroth beteckner mig i sin recension av *Smedjan* 5/92 som fånig, gravallvarlig, självrättfärdig och självgloriferande (SvD 5/1). Det är ungefär samma smädelser som vänstern brukar använda. Möts man av invektiv utan sakargument, kan man vara säker på att ha brutit ett tabu; personangreppens syfte är att avskräcka skribenter från att ta upp temat ifråga. Lönnroth aktar sig för att röja vad min essä handlar om: borgerlighetens brist på mod, kulturell engagemang och samhällsvision. En sådan kritik är knappast "fånig". I ljuset av att det politiska systemskiftet kommer av sig är den högst relevant.

Vari består då närmare bestämt de resonemang Lönnroth avfärdar som fänerier? I ett föredrag på seminariet "Borgerlighetens skuld" i oktober, nu tryckt i Smedjan, hävdade jag följande. Vänstern har under de senaste decennierna skaffat sig en exceptionell position i det svenska kulturlivet. Att revoltera mot etablerade uttrycksformer och vara politiskt radikal har smält samman till en grundhållning. Att vara "vänster" har blivit en reflex för människor verksamma inom kultursektorn. Kulturvänstern har också skaffat sig en massiv kontroll över institutionerna. Den korporativa strukturen som uppstått innehåller regler för vad som är tillåtet, och därtill kopplade bestraffningar och belöningar.

JAG HAR SKILDRAT hur det har varit att befinna sig i opposition till denna struktur. Att jag pekar på att ytterst få av oss födda från mitten av 50-talet och framåt öppet kritiserat väntern ser Lönnroth som falska anspråk på heroism. Men jag beskriver ett sakförhållande. Om Lönnroth troratt ståndpunkter som mina är accepterade i dagens kulturliv, visar det hur illa det ingått han är. Det allmänna klimatet har ändrats en del, men kulturlivets korporativa struktur är i hög grad slutet för impulser utifrån, och följer inte denna utveckling.

DEBATT

Vad har egentligen hänt med avseende på de institutionella maktförhållandena sedan diskussionen 1991 om vänsterns hegemoni? Kulturvänstern sitter orubbad på sina positioner. (Ett färskt exempel: Svante Weyler, som enligt DN "varit en del av 'vänstern' som nu med Gudrun Schyman i spetsen försöker gruppera om sina ställningar", har utsetts till ny förlagschef på Norstedts.) Det är fortfarande riskabelt att kritisera detta etablissemang. Det vet inte längre vilket samhälle det eftersträvar, men vid det avskyr: allt som kan uppfattas som "höger". Det mest anmärkningsvärda som hänt med de redaktionella posterna är att Steve Sem-Sandberg blivit streckarredaktör på SvD.

Det bekräftar för det första det taktiskt kloka i att vara vänsterepigon; det kan föra till maktpositioner även på borgerliga tidningar. Naturligtvis har det på sikt stor betydelse för en kulturredaktions inriktning vem som sitter på centrala poster.

DETTA STYRKER MIN TES att vänsterns dominans är intimt förknippad med borgerlighetens emotionella och intellektuella svaghet. Kulturvänstern har blivit så mäktig inte minst därför att inga borgerliga organ fungerat som motpoler. Borgerlighetens långvariga underläge har lett till att den delvis har införlivat sina vedersakares perspektiv. Den fruktar att bli betraktad som extrem – och det är vänstern som definierar vad som är extremt. Som för att dämpa anklagelserna om att vänsterns fatala misstag var just att inte förstå detta. Kay Glans upprepar samma misstag och vill dessutom själv – på ett mycket svaga grunder – vara SvD-kulturens politiske övervakare.

REPLIK

ATT BORGERLIGHETEN i själva verket stärkt sina positioner inom det svenska kulturlivet på senare år torde vara uppenbart för de flesta av våra läsare utom just Glans. Enstaka exempel på att också "vänsterskribenter" haft framgång kan omöjligen rubba denna helhetsbild. Däremot har han rätt i att det fortfarande finns många vänsteranhängare på kulturredaktionerna. De flesta har för länge sedan lärt att "hantera sin besvikelse" (som Karl Vennberg formulerar det) och ägnar sig numera åt att skriva om det de förstår bättre än politik, nämligen konst, litteratur eller andra kulturområden. Åtskilliga av dem är i dag på väg mot liberalismen, medan andra – mer eller mindre öppet – håller fast vid gamla åsikter.

Vad vill nu Kay Glans göra åt detta? Ge de förhärdade sparken? Tvinga dem att göra avbön? Systematiskt förbigå dem vid tjänstetillsättningar? Infusera deras alster, oavsett kompetens, kvalitet, skrivförmåga – och oavsett vilka åsikter de faktiskt framför?

NEJ, SÅ FANATISK tror jag inte den förnuftige Kay Glans är i grund och botten. Ej heller tror jag att han egentligen vill hävda något så uppenbart vantvittigt som att SvD skulle ha blivit mer vänstervridet på sistone. Snarare verkar han – som framgår av svaret här ovan – vara besviken för att inte han själv fått vara med och tillsatta kulturchef och streckarredaktör på Svenska Dagbladet. Tydligen tror han att vi hållit honom och andra frilansare utanför av politiska skäl, men så är det naturligtvis inte. Frilansare brukar sällan tillfrågas i tillsättningsärenden som dessa, och det har inte funnits rimliga skäl – politiska eller andra – att göra undantag just för Glans.

Liksom vänstern får han lära sig hantera sin besvikelse.

LARS LÖNNROTH

Analysen är fånig

● Kay Glans bryter ingalunda något tabu när han diskuterar "borgerlighetens skuld". Själv har jag i denna tidning förr honom kritiserat borgerligheten för dess tystnad under vänsteråren på 70-talet, och Kay Glans har med instämmande citerat min kritik i sin Smedjanartikel. Han kan inte på allvar tro att det är detta instämmande jag finner extremt eller fånigt. Hans allmänna politiska synpunkter finner jag förnuftiga, och de delas för övrigt av ganska många SvD-läsare.

Extrem och fånig är emellertid hans analys av det nuvarande kulturläget, speciellt vad angår SvD:s kulturredaktion. Han förstår inte att kultursidor i dag måste vägledas av andra överväganden än de politiska. Den gamla 68-"högern" höll på att ta över kulturen, rekryterade SvD snabbt vänsterskribenter som Erik Wijk, Crister Enander och Anders Björnsson. Jag kritiserade detta som uttryck för en rädsla hos borgerligheten att stämplas som "höger". Misstanken att man som kulturskribent bör vara åtminstone vänsterliberal för att vara riktigt rumsren som kulturskribent även på SvD, bekräftas av proceduren kring tillsättningen av ny kulturchef. En kommitté av fast anställda medarbetare på kulturredaktionen tillsattes för att ta fram kandidater.

Vi frilansmedarbetare, bland vilka de mest politiskt profilerade skribenterna finns, uteslöts från diskussionen. Det är naturligtvis uttryck för ett misstroende.

Lönnroth insinuerar att jag kräver ett "åsiktstyranni", som med omvända förtecken påminner om vänsterns. Anklagelserna för bristande tolerans infinner sig alltid när man kritiserar vänsterns dominans och mekanismerna bekom den. Tillbakablick och försök att frilägga underliggande tankestrukturer görs ut som "moraliserande". Det handlar naturligtvis inte om att förbjuda åsikter och kulturvänstern är sannerligen ingen utrotningshotad art. Vad jag ifrågasätter är en borgerlig undfallenhet som bibehåller och legitimerar vänsterhegemonin.

MIN UPPENBARLIGEN skandalösa uppfattning är, att det i Sverige bör finnas åtminstone *en* verklig stridbar och kvalificerad liberal/konservativ kulturtidskrift, som på ett genomtänkt sätt utmanar konsensus. En sådan medför inget åsiktstyranni. Hotet mot den fria diskussionen utgörs av att bara ett smalt åsiktsspektrum kan göra sig gällande. Att min ståndpunkt betecknas som "idiotisk" av kulturchefen på en borgerlig tidning visar hur litet som har förändrats.

KAY GLANS

UNDER STRECKET

FORTS FRÅN FÖREG SIDA

dvs den förkrossande, viktorianska jantelagens idealobjekt.

VÅR KONVENTIONELLA BILD av Darwin är ett skäggigt collage bestående av 1/3 from schimpans, 1/3 mild Moses och 1/3 allmän jultomte. Ingenting kan vara mer missvisande. Darwin var den arketypiske Dr Jekyll & Mr Hyde – världshistoriens störste, intellektuelle dynamitard som inte tålde att göra en fluga förnär. Hans permanent lättskärrade konvalescenslev förflöt i den franska revolutionens och Napoleontidens kölvatten, 1830 och -48 års revolutioner, seklets enda riktiga militära konflikt – Krimkriget och den blomstrande industrialismens helvete såsom det skildrats av bl a Marx, Dickens och Doré. Till intet pris ville den socialt anpasslige Darwin identifieras med samhällsomstörtande fransoser, gathörnsateister eller andra revolutionärer av varierande kulör. Hans lätt paniklagna liberalkonservativa inställning formuleras bäst av den sjuårige sonens kommentar vid järnbergtigens (Wellington) begravning: "The Duke is dead. Dodos (dronter) are out of the world."

För att förstå den "riktige" Darwin som enligt en nära vän var besatt av "en instinkt för sanning" måste vi rikta blickarna från den vördnadsvärde patriarken, vars sista verk var ett hommage till de anonyma daggmaskarnas agrikulturellt välsignelsebringande katedralbyggen, till den skäggiöse 29-åringens dundrande hjärnaktivitet såsom den avspeglas i anteckningshäftet "Metaphysics, materialism and the evolution of mind" (1838): "Platon säger i Faidon att våra imaginära idéer uppstår ur själens preexistens ... lik apan i stället för preexistens ... Kärlek till Gud – effekt av (hjärnans) organisation ... Varför är det mer underbart att tankar är en utsöndring av hjärnan än att gravitationen är en egenskap hos materien? Det är vår arrogans, vår beundran för oss själva ... Den som förstår babianen skulle göra mer för metafysiken än Locke."

I centrum för denna sociatt oacceptabla intellektuella strävsel drar sig Darwin karaktäristiskt tillbaka till lantliv och taxonomiskt pedanteri. Under ett decennium överger han sin bärande tanke och ägnar sig idogt åt stinkande dissekerande av långhalsarnas systematik. När en av hans söner besökte en granne, frågade han, som om det rörde sig om en självklarhet: "Var gör din far sina långhalsar?" Under arbetets stönande gång undfägnades Darwin med enstaka sensationer t ex "lemmen kommer först, hanen därefter", vilket påminner om en brevreplik till Huxley rörande maneternas eventuella orala intag av spermier där Darwin konstaterar: "Själva det oanständiga hos denna process talar i viss mån för dess trovärdighet."

DEN KANONISKA BILDEN av Darwin, i rollen av ödmjukt faktasamlande munk, är väl grundad. I tusentals brev bestormar han alla från internationella lärdomsgiganter till obskyra biodlare om upplysningar om det ena eller andra i naturens värld. Likt en informationssköljeron sitter han i ett gigantiskt nät för insamlande av vad som för den oinvigde kunde te sig som essensen av värdelöst vetande. I hans egna 152 uppsatser i blandade ämnen finner man allt från landhöjningen i Chile, hinkrep i brunnar, saltvattnets inverkan på frön, orkidéernas fortplantning, smultronens korsbefruktning, rankfotingarnas sk hörselsäck, det sexuella urvalet hos apor (via röd rumpa), igelkottarnas förmåga att uppsamla frukt på taggarna etc. När han med sinande krafter hade fullbordat sin sista skrift om daggmaskarnas formidabla insatser, försvann hans livsmotivation, för: "Utan ett nytt berg av fakta att bestiga, utan nya, experimentella odysséer tycks ingenting värt att göra." Som en samtida beundrare uttryckte det: "Han rör sig över ämnet med den lidelsefria styrkan hos en glaciär och klippornas förvandling till grus finner inte alltför sällan sin motsvarighet i pulvriseringen av motståndarens logik."

Under denna druidiska Merlinfigur, lyssnande till minsta pip från obetydligaste kryp, fanns alltid den bokstavligen livsfarlige, unge Darwin kvar. Under första hälften av 1800-talet hade engelsk naturisyn helt präglats av de fromma naturteologerna, vanligtvis präster, som ägnat väsentligt mer tid åt sina sex- (ex skalbaggar) än tvåbenta församlingsbor. Den ledande stjärnan var pastor Paley, den gudomlige urmakarens mest vältalige PR-man, som höll förtrollande predikningar enligt evangelietexten: "Guds i skapelsen uppenbarade Allmagt, Vishet och Godhet." Darwin, som slutligen blivit ateist 1851, då hans tioåriga älsklingsdotter Annie dog under plågsamma former, blev en ständigt mer oförsonlig vedersakare av allsköns idyllisserande naturflummeri. Är 1856 skrev han följande nihilistiska variant av "Den blomstertid nu kommer": "Vilken bok skulle inte en djävulens kaplan kunna författa över naturens klumpiga, slösaktiga, fumlande, lågsinta och fasansfullt grymma arbetsmetod." Det är numera helt klart att Darwin aldrig, som tidigare antytts, lät "det naturliga urvalet" göra halt vid långhalsar, smultron eller ens babianer. Den store dysped tikern (maglidaren) var, till skillnad från sina intellektuellt mer krankmagade kollegor, beredd att "go the whole orang" och angripa själva citadellet som förvarade den heliga Graal, dvs människans själ (mind) och moral.

Därför är Darwin, till skillnad från andra döda vetenskapsmän, alltjämt livaktigt kontroversiell, trots att hans teori är grundbulten i all biovetenskap från paleontologi till neurologi och immunologi – inom biologin är nämligen alternativet till att tänka "darwinistiskt" att inte tänka alls.

KONRAD LORENZ HAR PÅPEKAT att nästan alla banbrytande, vetenskapliga generaliseringar leder till överdrivna försök att tolka allt i termer av den nya teorin. Jacques Loeb, som upptäckte tropismen (växternas avböjning mot ljuset) trodde och hoppades att allt beteende kunde tolkas i termer av interagerande tropismer. Pavlov hade samma förhoppningar rörande betingade reflexer. Marx och Freud är andra stora syndare i den monomana genren. I bästa fall får mästarna elever som kan pröva och modifiera teorin genom att bryta den mot ljuset i nya miljöer. I värsta fall får de lärjungar som blint tror på mästarens inspirerade ord och spinner in alla empiriska motsägelser i en sockervadd av bortförklarande sofismer. Med Lorenz ord ett nytt "epistemophagiskt", dvs kunskapsförtärande monster – en -ism har skapats. Darwin har undgått detta öde. Det är därför ganska olyckligt att använda uttrycket "darwinism" i något slags analogi med "marxism". Vi talar ju inte om "newtonianism" eller "einsteinianism".

Trots detta är moderna biologer mer darwinistiska än Darwin själv och detta av goda skäl. Nihilistiskt någonstädes, naturligtvis konstruktion kommer till vår kännedom, har det visat sig ytterst fruktbart att fråga sig vilket selektionstryck som ligger bakom ifrågavarande design. I likhet med alla stora vetenskapsmän hade Darwin en nästan sömngångaraktig förmåga att utifrån hypoteser, som inte bara var vaga och provisoriska utan närmast undermedvetna, dra riktiga slutsatser från olika bisarra konstellationer av fakta. Som Lorenz uttryckte det: "Darwin visste mycket mer än han visste."

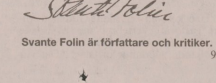

Svante Folin är författare och kritiker.

93.01.14

Svenska Dagbladets understreckare december 1992

1. Det Simenon teg om i sina memoarer ..... *Fil dr Sigbrit Swahn*
2. Idéer och vetenskap i skön förening ..... *Prof Tore Frängsmyr*
3. Myten om den svenska välfärdsstaten ..... *Prof Bo Södersten*
4. Handbok för moraliskt villråkas ..... *Prof Matz Forberg*
5. Matisse och allvaret i njutningen ..... *Fil kand Catharina Bauer*
6. Bonden Paavo i Europas hus ..... *Ambassadör Jan Bergquist*
7. Oviss framtid för forna öststater ..... *Ambassadsekr Jan Knutsson*
8. Lars Gyllensteins förändrliga myter ..... *Litteraturforskare Michel Ekman*
9. Från formhistoria till bildanalys ..... *Prof Sven Sandström*
10. Österuropas författare vid ett vägskäl ..... *Förf Ivan Klima*
11. Vilse i de litterära landskapen ..... *Fil dr Tom Hedlund*
12. Romantiske ljusmålaren på Skagen ..... *Prof Jöran Mjöberg*
13. Oscar Wilde återupptäcktden ..... *Fil dr Per Erik Wahlund*
14. JFK – en amoralisk president? ..... *Fil kand Gustaf von Platen*
15. Kraus – gudomlig eller bara mänsklig?.... *Fil dr Carl-Gunnar Ahlén*
16. Arkeologi – en grävande verksamhet..... *Prof Åke Hyenstrand*
17. Diktarens mörker är också människans .. *Förf Mats Gellerfelt*
18. Mannen som ritade av Amerika (Saul Steinberg) ..... *Förf John Updike*
19. Odilon Redons tvetydighet och klarhet ... *Konstnär John Sundkvist*
20. Dramatik under den polerade ytan..... *Prof Thure Stenström*
21. Påven, Vatikanen och Europa ..... *Fil lic Leif Carlsson*
22. Åreminne över Röda Kapellet ..... *Förf Sigrid Kahle*
23. Ny helhetssyn på antikstudiet ..... *Prof Carl Nylander*
24. Konsten i kungamödrarnas tid ..... *Prof Sten Åke Nilsson*
25. – ..... –
26. – ..... –
27. Pelle Kanin – en fabelns förnyare..... *Fil dr Lena Kåreland*
28. Högerpolitiken under efterkrigstiden ..... *Fd statsrådet Gösta Bohman*
29. Richard Bergh som symbolist ..... *Prof Ulf Linde*
30. Godot kommer inte ty han finns ej ..... *Förf Václav Havel*
31. Ryssland inför omprövningarnas år ..... *Förf Arkadij Waxberg*